

Příběhy

našeho světa

Tentokrát se zkusíme v části věnované plnění skautské stezky podívat na nedávnou historii naší země, o které se příliš často nemluví, a je to škoda. Ono je někdy těžké najít ty, komu by se chtělo vyprávět. A jindy je zase těžké pochopit a uvěřit. Ale jen tak, že se budeme ptát a snažit se chápat odpovědi, se můžeme poučit. A proč? Protože skauti a skautky by měli být ti, kdo nejlépe rozumí slovům pravda, slušnost a porozumění. Protože každý lidský život je příliš krátký na to, abychom v něm stihli udělat chyby, které udělali lidé před námi.

A protože je mi jasné, že tenhle filozofický úvod nám nic neřekl, tak se pojďme podívat na nějaká fakta:

Po krutých časech druhé světové války stihli lidé v Československu přijít k volbám, kde mohli volit toho, koho opravdu chtěli, jen jednou, v roce 1946. Další svobodné volby čekaly naše předky až v roce 1990. Dvě generace dětí vyrostly a dospěly v prostředí, kde byla omezována lidská práva. I když už od té doby uteklo mnoho let, jisté stopy a rány si nese naše země dodnes. V době, kdy u nás vládli komunisté, nemohli lidé nejen vyjadřovat většinu svých politických názorů, ale byl omezován také společenský projev, umění, cestování. Lidé nemohli svobodně podnikat. Některé věci si nemohli koupit ne proto, že by byly drahé, ale prostě proto, že jejich dovoz nebo prodej byl omezený nebo úplně nemožný. A je toho mnohem více.

Dnešním úkolem pro vás bude zjistit něco o tom, jak se tehdy žilo. A co na to budete potřebovat? Tedy spíše koho. Najděte ve svém okolí někoho, komu je alespoň 50 let, ale klidně víc. Třeba svoje prarodiče, známého oldskauta, staršího učitele - prostě nějakého „pamětníka“. Zeptejte se ho na pár otázek podle bodů níže, udělejte si k odpovědím poznámky a přibližte některé obzvláště zajímavé příběhy družině. Diskutujte, a pokud dojdete k nějakým závěrům, nebojte se je probrat s někým dospělým, vůdcem nebo se svým „pamětníkem“.

Stežka ohně

Sám nebo s družinou se zamyslím, co musel člověk za komunismu udělat, když chtěl sehnat lego, hi-fi věž, cement na stavbu domu, běžky, nové auto, pomeranče, když chtěl jet do Itálie, co mohl dělat, když nesouhlasil s výstavbou továrny před svým domem. Libovolnou formou to přiblížím družině, oddílu nebo spolužákům.

Zamysli se nejprve sám a pak popros svého „pamětníka“, at ti s odpověďmi pomůže.

Lego: .....

.....

Cement: .....

.....

Běžky: .....

.....

Nové auto: .....

.....

Pomeranče: .....

.....

Zájezd do Itálie: .....

.....

Nesouhlas s výstavbou továrny: .....

.....

Nezapomeň se zeptat, jestli ví, jak to v té době bylo v zahraničí, třeba v Německu. Zeptej se také, jestli nemá tvůj „pamětník“ nějaký příběh o tom, jak mu byla některá z těchto věcí (nebo třeba jiná věc) nespravedlivě odepřena kvůli tomu, že neměl protekci na správném místě, nebo třeba kvůli nevhodným názorům.

Knižní čtvrtky

(příběhy od
mojí maminky z 60. a 70. let.):

„Když jsem byla malá holka, měla jsem nejlepší kamarádku Evu. Její babička už byla v důchodu a my jsme si k ní občas chodily hrát. Jednou, to nám bylo asi tak deset, se nás babička zeptala, jestli bychom si chtěli přečíst Vinnetoua. Samozřejmě jsme chtěli, ale moc jsme nevěděli, jak nám ho babička plánuje sehnat. Druhý den, když jsme přišly zase s Evou na návštěvu k její babičce, skutečně tam na nás čekala kniha o Vinnetouovi. Eva byla tak skvělá kamarádka, že mi ji půjčila jako první. A pak Vinnetoua půjčila každému ze třídy. A jak babička k té knize přišla? Nové knihy se přivážely do knihkupectví vždy ve čtvrtek v osm hodin ráno. Ale mnoha oblíbených knih bylo jen pár kusů. Polovinu si jich rozebraly prodavačky, a tak se do prodeje dostaly ten týden třeba tři kusy. Tiskly se samé „Leninovy spisy“ a „Jak zakalit ocel“ a na to, co chtěli lidé číst nejvíc, nezbýval papír. Kdo měl štěstí a přišel jako první, na toho se dostalo. Ale někdy taky ne, když se přivezlo málo kusů, skončily pod pultem všechny. Na Vinnetoua pro nás šla Evina babička čekat v půl čtvrté ráno. Ten, kdo musel ráno do práce, měl prostě smůlu.“

„Později, v mé první práci, jsme měli skvělou partu. Mimo jiné mi kolegové půjčovali knihy od svých kamarádů. Jeden měl kamarády vojáky, kteří na vojně opsali na psacím stroji Švandrlíkovy Černé barony. Ta kniha byla zakázaná a nesměla se tisknout. Opis byl plný chyb, ale byl také neskutečně cenný. Kdyby mi kolega tolik nedůvěřoval, nikdy by mi knihu nepůjčil. Přijít o takový poklad by byla velká škoda i nebezpečí.“

Tip:
Zeptej se také na knihy zahraničních autorů, filmy, časopisy! Byly u nás k sehnání? Proč ano nebo ne? Kniha nebo lístek do kina přece nebyly tehdy nedostupně drahé...

Stežka vody

Sám nebo s družinou se zamyslím, co všechno z toho, co jsem za poslední rok dělal, bych nemohl dělat, kdyby u nás stále byl komunismus, a libovolnou formou to přiblížím družině, oddílu nebo spolužákům.

Zamysli se nejprve sám a pak popros svého „pamětníka“, ať ti s odpověďmi pomůže.

Byl jsi třeba na dovolené v zahraničí? Koupil sis něco dovezeného z USA? Byl jsi na výletě u německých nebo rakouských hranic? Sledoval jsi v televizi výsledky voleb a povídal sis o nich s rodiči nebo kamarády? Řekl jsi něco ošklivého o některém politikovi?

Zptej se, co z toho nebylo možné a co za určitých podmínek ano. Jaké to byly podmínky? Co mohlo člověku hrozit, pokud se pokusil o některou z věcí, které se dnes už smí?

Zkus to také obráceně. Zjisti, co bys za minulého režimu musel dělat, protože to bylo povinné. Pokud si nejsi jistý, požádej o pomoc rodiče či prarodiče. Dvě věci ti také napoví ilustrační fotografie.

Automatická pračka

(příběh od mého táty z roku 1988):

„Než ses měla narodit, rozhodl jsem se tvoji mamince koupit automatickou pračku (to znamenalo takovou, která uměla mimo praní i předepírat a trochu ždímat prádlo). Vždy, když se tyhle pračky přivezly do obchodu, bylo jich jen pár kusů a byly okamžitě vyprodané. Nedovázely se a u nás se jich vyrábělo málo. Tak jsem si šel kolem třetí hodiny ráno stoupnout do fronty, abych zkusil, jestli se na mě ten den nedostane řada. Byl konec listopadu a samozřejmě mrzlo. V šest mě na chvíli přišla vystřídat maminka, abych si mohl dojít aspoň na záchod a trochu se protáhnout. Ten den dopoledne, když pračky přivezli, jsem měl velké štěstí, protože jsem byl poslední, na koho se dostalo.“

Stežka země

Zjistím, jaké hry hráli moji prarodiče, když byli malí (nebo jaké měli hračky nebo jaké byly jejich domácí povinnosti).

Jaké byly jejich oblíbené hračky, stavebnice apod.?

Jaké pohádky a filmy sledovali v televizi nebo si pamatují z kina?

Jaké hráli hry a do jakých chodili kroužků? Chodili do pionýra, jiskřiček, turistického oddílu? Nebo na skauta?

S čím museli doma pomáhat?

Samozřejmě že hračky a hry se od těch dnešních lišily. Zkus se zeptat, co z toho bylo dané tím, že dnes už jsou dostupné úplně jiné technologie. A jaké hračky byly třeba prarodičům odepřeny, protože jejich rodiče neměli známé ve správných obchodech? Jaké pohádky a filmy tehdy dávali v televizi nebo v kině? Byly to jen české (polské, maďarské, východoněmecké ...) pohádky a filmy, nebo i nějaké americké? Jak se tehdy lišily kroužky od těch dnešních? Měli prarodiče nějakou podobnou partu, jako máš ty ve skautském oddíle?

Nenašel jsi tu svoji *Stežku vzduchu*? Nezoufej! I ty máš ve stezce podobný bod, jen není směřovaný na život za komunismu, ale za druhé světové války.

„Zjistím, jak žila moje rodina za války“

Zeptej se někoho z rodiny, kdo si ještě válku pamatuje, na to, kde a jak žil. Jak bydlel, kam chodil do školy, co se doma vařilo, kde pracovali jeho rodiče. Jistě i ty najdeš nějaký zajímavý příběh, který můžeš přiblížit kamarádům v družině nebo vůdci, aby ti mohli bod stežky podepsat.

*Připravila: Terka,
foto: archiv Klubu za historickou Polnou*